

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

Одељењу за политикологију

Наставно-научном већу

На седници Одељења за политикологију, одржаној 14. новембра 2011. године, утврђено је да је мр Александар Јазић завршио израду докторске дисертације под називом *Систем локалне самоуправе у државама Вишеградске групе*. Именована је комисија за оцену и одбрану докторске дисертације у саставу проф. др Снежана Ђорђевић (ментор), проф. др Зоран Крстић и др Драган Ђукановић. Након увида у докторску дисертацију кандидата комисија подноси следећи

Извештај:

Кандидат је рођен у Београду 9. августа 1981. године. Основне студије завршио је на Факултету политичких наука, Универзитета у Београду у периоду од октобра 2001. до октобра 2005. године, чиме је стекао звање дипломираног политиколога. На истом факултету кандидат је у октобру 2005. године уписао магистарске студије и стекао звање магистра за међународне односе у јулу 2010. године.

Напомена: Аутор је објавио више научних радова у домаћим научним часописима и зборницима радова, као и већи број приказа књига, округлих столова и научних конференција. Најзначајнији радови релевантни за тему докторске дисертације коју је кандидат израдио су: „Друштвене линије подела у Украјини”, *Међународна политика*, Институт за међународну политику и привреду, година LX, број 1134, Београд, април-јун 2009, стр. 66-80; „Србија и централноевропске регионалне иницијативе”, у: др Драган Ђукановић и др Сандро Кнезовић (урс.), *Србија и регионална сарадња*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2010, стр. 167-182; „Централноевропски идентитет Србије - дилеме и чињенице”, у: Славица Ђерић-Магазиновић и др Невенка Јефтић Шарчевић (урс.), *Србија у савременом геостратешком окружењу*, Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2010. стр. 130-142.

1. Основни подаци о докторској дисертацији

Наслов: Систем локалне самоуправе у државама Вишеградске групе

Кандидат мр Александар Јазић израдио је докторску дисертацију под наведеним насловом, која се састоји од 305 страна. Уз текстуалну грађу, рад садржи и одређен број мапа и слика. Основна полазишта базирана су на веома екстензивној страни и домаћој литератури, а у раду је непосредно поменуто или упућено на више од 150 различитих извора. Приликом израде докторске дисертације, кандидат је користио монографије и научне радове других аутора, као и друге изворе попут споразума, декларација, уговора, правних аката и извештаја међународних организација. Поред наведеног, у изради докторске дисертације коришћен је значајан број званичних интернет-страница.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације односи се на систем локалне самоуправе у државама које чине Вишеградску групу, односно на структуру, организацију, функционалност и ефикасност овог система. Пажња је посвећена анализи различитих одлика наведених нивоа власти и кључним темељима на којима су засноване у Пољској, Чешкој, Словачкој и Мађарској.

Циљ дисертације је утврђивање начина и основних елемената помоћу којих је могуће успоставити, односно организовати, сврсисходан и ефикасан систем локалне самоуправе. Исто тако, дисертација је показала да свака општина или регион може допринети развоју државе и олакшати функционисање централних власти кроз самостално преузимање одговорности за своје интересе и потребе. Тиме јединице локалне самоуправе доприносе стабилности и јачању политичког система. Кандидат је приказао околности на унутрашњем и међународном плану у којима су се нашле Пољска, Чешка, Словачка и Мађарска након распада Варшавског пакта, чиме је дао теоријско и практично утемељење за неопходност децентрализације система власти и у овим државама. Поред тога, у дисертацију је укључен категоријални апарат и аналитички оквир који омогућава научно истраживање процеса децентрализације у поменутим државама. У том смислу, понуђен је појам и дефиниција децентрализације, облици и сврха њиховог спровођења. Наравно, незаменљив сегмент, који је присутан у дисертацији, јесте приказ кључних чинилаца и детерминанти који омогућавају успешну децентрализацију. Саставни део аналитичког оквира је метода за мерење степена децентрализованости и приказивање овлашћења и надлежности у складу са овим критеријумом.

Поред остварених циљева у општем научном смислу, остварени су и циљеви у примени научних сазнања у пракси, јер су се научна сазнања

аналитички оквир применили на државе Вишеградске групе. Кандидат је доследно применио утврђене методе и сазнања која је стекао, чиме остварује научне закључке о методама које су довеле до успешног спровођења децентрализације у државама Вишеградске групе.

Сходно чињеници да процеси децентрализације и реформа државних система нису довољно истражени, нарочито када се ради о Пољској, Чешкој, Словачкој и Мађарској, ова студија има значајан допринос за развој науке јавне управе и локалне самоуправе, али и науке у целини. Посебан допринос представљају научна сазнања до којих се дошло у овој студији у контексту држава које су након распада Варшавског пакта ушле у процес транзиције. У складу са тим да је реформа система локалне самоуправе у државама Вишеградске групе допринела успешном савладавању процеса транзиције, ова студија доприноси идентификацији позитивног утицаја који локалне и регионалне власти имају на унутрашњу и спољнополитичку стабилност. Зато се може закључити да ова студија представља, методолошки и садржајно, оригинално дело и у целини остварује циљ са становишта развоја научне мисли.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Докторска дисертација кандидата базирана је на генералној хипотези и неколико радних хипотеза, чија је основна сврха операционализација и конкретизација генералне хипотезе.

Кандидат је добро поставио генералну хипотезу: Циљ реформе система локалне самоуправе, као и увођења регионалне самоуправе, јесте ефикасност и функционалност локалног управљања које овим државама треба да омогући бржи и стабилнији економски развитак, успешно решавање проблема који се појављују на поменутим нивоима власти, развој међусобне сарадње у свим сферама, али и лакше успостављање сарадње са другим државама, организацијама, асоцијацијама и иницијативама.

Остале радне хипотезе су:

1. Формирање Вишеградске групе, као и децентрализација држава које је чине, омогућила је овим државама да лакше превазиђу транзициони период након распада Варшавског пакта.
2. Реформа локалне власти у државама Вишеградске групе утицала је на већу ефикасност администрације, подстицање економског развоја и усвајање пројеката развоја у различитим сферама, што је допринело стабилнијем функционисању различитих нивоа власти и бољем пружању јавних услуга грађанима.

3. Регионална самоуправа, односно надлежности које поседује, у државама Вишеградске групе омогућила је економски и политички развитак региона, чиме су омогућене претпоставке за бржи и ефикаснији развој држава ове регионалне иницијативе.
4. Сарадња на општинском и регионалном нивоу између држава Вишеградске групе допринела је је развоју и стабилности политичких и економских односа наведених држава, као и убрзању њиховог развоја у целини.
5. Самосталне активности општина и региона држава Вишеградске групе на међународном нивоу допринеле су развоју и афирмацији ових држава у целини.

Током израде докторске дисертације применом научних метода су потврђене радне хипотезе. Првом хипотезом се доказује да су распадом Варшавског пакта Пољска, Чешка, Словачка и Мађарска биле упућене на блиску међусобну сарадњу, чији је резултат био основање Вишеградске групе. Политичке промене настале након завршетка Хладног рата захтевале су темељне промене у функционисању и организацији поменутих држава. Доказано је да су такве околности биле најважнији разлог због кога је формирана поменута регионална иницијатива са циљем да се заједничким напорима лакше савлада период транзиције.

Доказивањем друге хипотезе пружено је теоријско објашњење и аргументи у прилог кључних надлежности које систем локалне самоуправе у државама Вишеградске групе чини ефикасним, функционалним, сврсисходним и економичним.

Трећом хипотезом је доказано да захваљујући надлежностима које су им додељене, региони држава Вишеградске групе самостално раде у области подстицања економског развоја, просторног планирања, заштите животне средине, финансија, саобраћаја и сарадње са регионима других држава, што све заједно има позитиван утицај на функционисање читавог друштва. Доказано је да су додељене надлежности омогућиле ефикасније успостављање и развој сарадње са различитим субјектима, чиме је централним властима омогућено да се више посвете питањима која се тичу државе у целини.

Доказивањем четврте хипотезе утврђено је да развој односа између јединица локалне самоуправе држава Вишеградске групе позитивно утиче на стабилност међусобних односа централних власти поменутих држава. Успостављање и развој сарадње локалних власти омогућила је стабилан развој њихових административних и политичких капацитета, али и држава у целини.

Петом хипотезом је доказано да су самосталне активности јединица локалне самоуправе у сфери међународних односа допринеле већој афирмисаности и јачању Пољске, Чешке, Словачке и Мађарске у поменутој сфери. Доказано је да самосталност локалних власти у успостављању и развоју

међународне сарадње доприноси стабилном развоју капацитета држава у целини, пре свега у оквиру различитих иницијатива, асоцијација и организација.

На основу тачности ових пет хипотеза применом основних научних метода констатује се и тачност генералне хипотезе.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација, поред увода и закључног разматрања, садржи пет поглавља, а то су: Вишеградска група: настанак и основне одлике, Реформа локалне самоуправе у државама Вишеградске групе, Регионална самоуправа у државама Вишеградске групе, Сарадња свих нивоа локалне власти у државама Вишеградске групе и Сарадња између општина и региона држава Вишеградске групе са општинама и регионима других држава.

1. Вишеградска група: настанак и основне одлике

У првом делу дисертације објашњене су најважније околности које су постојале у сфери међународних односа у периоду развоја идеје о оснивању Вишеградске групе. Зато су приказани условима у којима су околности које су се појавиле након завршетка Хладног рата, па је утврђено да су поменуте околности пресудно утицале на међусобно приближавање Пољске, Чешке, Словачке и Мађарске. Доказано је да је на успостављање блиских контаката поменутих држава пресудно утицала опредељеност држава за промену унутрашњег уређења и спољнополитичке оријентације.

Распадом Варшавског пакта Пољска, Чешка, Словачка и Мађарска ушле су у период транзиције са неразвијеним политичким системом и економијом која није могла да задовољи потребе становништва. Четири државе желеле су да постану конкурентне на светском тржишту, уз реорганизацију политичког система по угледу на западноевропске државе. Улазак у Европску унију представљао је за ове државе гарант стабилности и развоја, али и сигуран знак успешног проласка кроз период транзиције. Самостално деловање није овим државама гарантовало успех у реализацији поменутих циљева. Утврђено је да су исти циљеви и наслеђе из претходног периода пресудно утицали на приближавање и чвршће повезивање четири државе у виду институционализације међусобне сарадње, односно оснивања Вишеградске групе.

Кандидат детаљно анализира политичке и економске проблеме у Пољској, Чешкој, Словачкој и Мађарској и пружа аргументе у прилог тврдње да су се четири државе сучелиле са истим проблемима и, сходно томе, појавио се

заједнички интерес за њихово решавање. Приказан је детаљна слика становништва, територије и економских потенцијала сваке државе појединачно. Тиме су приказане основне политичке и економске капацитете са којима су поменуте државе ушле у процес транзиције, па и децентрализације.

Наставак дисертације омогућава увид у основне одлике Вишеградске групе, односно органе које ова регионална иницијатива има у свом саставу. Приказани су процеси разматрања и доношења одлука, као и начини заступања различитих интереса. Све државе имају исти статус унутар Вишеградске групе и одлуке се, пре свега, доносе у сагласности свих држава.

У овом делу дисертације анализи су подвргнути основни циљеви оснивања Вишеградске групе, али и посебан значај који је за сваку државу имало оснивање ове регионалне иницијативе. Поред заједничких интереса, свака држава је имала посебне интересе због којих је подржавала идеју оснивања ове регионалне иницијативе. Кандидат је доказао да овакви облици сарадње могу представљати форуме на којима се дипломатским средствима ефикасно решавају међусобни проблеми држава чланица и њихови проблеми са суседима, што директно утиче на стабилност целог региона. Кандидат је у праву када износи тврдњу да је стабилност региона у директној вези са његовим економским и политичким развојем. Институционализована сарадња у јасно одређеним сферама ствара предуслове за бржи унутрашњи развој држава Вишеградске групе и њихово боље позиционирање у сфери међународних односа. То има велики значај у савременим глобализованим међународним односима, где постоје изражена брза трансформација интереса великих сила и разних међународних организација. У овом делу дисертације пружени су аргументи у прилог јасног разумевања фактора који су утицали на утврђивање конкретних поља сарадње на којима је утемељено функционисање Вишеградске групе. Сарадња држава ове регионалне иницијативе додатно је развијана кроз иницирање различитих споразума. Један од примера које је кандидат навео је Централноевропска зона слободне трговине (*Central European Free Trade Agreement – CEFTA*).

У даљем тексту доказано је зашто није дошло до расформирања ове регионалне иницијативе након уласка Пољске, Чешке, Словачке и Мађарске у ЕУ, што је био и њен основни циљ. Кандидат је са правом утврдио да су промене у сфери међународних односа на прелазу из XX у XXI век утицале на опстанак Вишеградске групе. Државе чланице увиделе су капацитете ове регионалне иницијативе за боље позиционирање унутар ЕУ и ефикасније заступање својих интереса. Кандидат је доказао да је опстанак Вишеградске групе омогућио њеним чланицама повољнију позицију у односима са трећим државама. Позитиван исход оснивања и функционисања Вишеградске групе, односно прикључење ЕУ, показао је све предности које овакав облик сарадње носи са собом. У тексту је доказано да су, као и у случају оснивања, Пољска, Чешка, Словачка и Мађарска препознале Вишеградску групу као ефикасно

средство сучељавања са новим изазовима у сфери енергетике или безбедности, па је у складу са тим дошло до редефинисања њених основних поставки.

2. Реформа локалне самоуправе у државама Вишеградске групе

Први део другог поглавља дисертације кандидат је посветио утврђивању свеобухватне дефиниције децентрализације, а на основу анализе најважнијих елемената дефиниција других аутора. Елементи децентрализације које је кандидат навео су централна власт, нижи нивои власти, јавни послови и надлежности и сам процес преношења. Дакле, друго поглавље докторске дисертације обухвата јасно објашњење појма и типова децентрализације, као и појма локалне самоуправе и њеног места у структури власти. Појам и облици надзора активности органа локалне самоуправе су саставни део истраживања у овом делу дисертације.

У другом поглављу кандидат је објаснио основе на којима се одвија реформа система локалне самоуправе у државама Вишеградске групе. Кандидат је анализирао њен статус, успостављене нивое и организацију власти, моделе избора, надлежности, начин финансирања, пружање услуга и облике сарадње. Омогућен је увид у смисао спровођења реформе локалне самоуправе, а указано је и на везу у овој области међу државама Вишеградске групе.

Кандидат даје јасан увид у почетак трансформације политичког система Пољске, Чешке, Словачке и Мађарске, односно најважније предуслове за почетак процеса децентрализације. Распад Варшавског пакта затекао је државе Вишеградске групе централизоване, без јасног плана за промену такве ситуације. Кандидат је доказао да су у процесу децентрализације све четири државе имале исте проблеме који су се огледали у slabим капацитетима, недостатку решења, неразвијеним правним и тржишним системом. Кандидат је пружио доказе да је трансформација политичког система директно утицала на процес децентрализације и пружио је аргументе у прилог тврдње да су политичке промене имале директног утицаја на успоравање реформе система локалне самоуправе.

У наредном делу дисертације кандидат даје детаљно објашњење реформи којима су у државама Вишеградске групе локалним властима дата права у области поседовања и располагања својином, право на убирање специфичних пореза и такси, управљања сопственим финансијским средствима и формулисања и промовисања развоја. Кандидат је аргументовано објаснио да су реформе, кроз доделу надлежности, омогућиле локалним властима да оснивају правна лица, учествују у пословању, усвајају различите програме развоја у форми стратешког плана, реализују планове просторног планирања. Тиме је јединицама локалне самоуправе омогућено да самостално регулишу развојни процес на својој територији, уз поштовање стандарда који захтевају

заштиту животне средине. Важан сегмент реформе представља додељивање надлежности локалним властима да успостављају асоцијације са другим домаћим и страним органима локалних власти, на шта је кандидат детаљним објашњењем са правом указао. Таква сарадња подразумева оснивање заједничког тела сачињеног од представника обе јединице локалне самоуправе, чији је циљ решавање проблема које једна локална власт не може сама да реши. Пажња ће бити усмерена и на пројекте који имају циљ да подстакну економски развој локалних власти.

Претходни пасус је директно повезан са важним сегментом дисертације који се тиче финансирања локалне самоуправе. Кандидат је утврдио да државе Вишеградске групе немају идентичан систем финансирања локалних власти. У прилог томе, кандидат је пружио аргументе да у неким државама јединице локалне самоуправе имају велики број пореза које самостално убирају, док у другим државама и даље постоји одређен ниво финансијске зависности локалних од централних власти.

Кандидат је дао објашњење реформских процеса који су довели до формирања администрације у државама Вишеградске групе која има капацитете за брзо и ефикасно решавање конкретних проблема. Омогућен је јасан увид у кораке који су током процеса реформе локалне самоуправе довели до повећања квалитета пружања услуга грађанима у Пољској, Чешкој, Словачкој и Мађарској. Овај део дисертације обухвата приказ изборних процеса који постоје у оквиру различитих нивоа власти, органа које те власти поседују и учешће грађана у доношењу одређених одлука. На тај начин, кандидат је испитао и пружио увид у ниво демократичности који постоји у поменутим државама, што је важан доказ ефикасног функционисања система локалне самоуправе. Ова анализа укључила је начин избора представника у органе локалних власти, односно утврђивање да ли су у питању директни избори или се ради о делегирању представника у адекватна тела која представљају локалне власти.

Кандидат је другим поглављем понудио јасно објашњење кључних темеља на којима почива и функционише систем локалне самоуправе, како у државама Вишеградске групе, тако и у једном општем смислу.

3. Регионална самоуправа у државама Вишеградске групе

Треће поглавље кандидат је посветио објашњавању места региона у структури власти у државама Вишеградске групе. Кандидат је пажњу посветио како регионима у свакој држави поменуте регионалне иницијативе посебно, тако и месту региона у оквиру наведене регионалне иницијативе. На самом почетку трећег поглавља кандидат је истакао разлику у терминима регионализма и регионалне државе и правилно пружио аргументацију у прилог

позиционирања регионалне државе као средњег решења између унитарне и федералне државе.

У наредном делу трећег поглавља кандидат износи аргументе у прилог схватања да се термин регионализам појављује у контексту деловања политичких и идеолошких покрета, док је регионализација директно повезана са уставним аранжманима и институцијама које из њега произилазе. Кандидат нуди уопштено, али на аргументима засновано, тумачење регионализације као стварања новог нивоа власти у територијалној организацији државе, што укључује оснивање нових институција, чије се надлежности разликују сходно правима и обавезама које су им додељене. Утврђивање положаја региона у државном систему власти засновано је на анализи сличности и разлика које постоје између региона и федералних јединица. Детаљно и аргументовано је утврђен положај региона у систему власти на основу елемената који га разликују од федералне јединице, па је правиан закључак да се најчешће јавља подела на административно-статистички и политички регион. У овом делу трећег поглавља посебна пажња је посвећена анализи формирања и обликовања региона, као и формалном укључивању грађана и невладиних организација (НВО) у ове процесе. Важне димензије анализе су: величина региона, надлежности, финансијска и фискална аутономија, изборни процеси, модели организације власти, начини и облици професионализације администрације, квалитет услуга које пружају, сарадња са другим јединицама локалне самоуправе и односи са централним властима. Важан део истраживања представља анализа сарадње са другим регионима и јединицама локалне самоуправе.

У наредном делу дисертације следи анализа регионалне самоуправе у Пољској, Чешкој, Словачкој и Мађарској. Анализа регионалне власти у државама Вишеградске групе укључује димензије поменуте у претходном пасусу. Кандидат је доказао да се значај регионалних власти у државном систему и њихова овлашћења разликују од државе до државе. Велики утицај има величина територије и број становника, али и брзина и квалитет реформи спроведених након распада Варшавског пакта. У државама у којима су регионима дата већа овлашћења постоји већа активност региона у успостављању различитих облика сарадње и бројнији порези које регионалне власти самостално убирају. Кандидат је објаснио да од овлашћења које имају зависи економски развој региона, квалитетније пружање услуга и активност у сарадњи са другим јединицама локалне самоуправе.

Кандидат је дао позитиван одговор на питање које се налази у темељу овог поглавља, односно овлашћења које поседују региони, а која им омогућавају да у оквиру својих овлашћења брзо решавају проблеме и уводе промене у свом функционисању, доприносе ефикаснијем функционисању централних власти, односно државе у целини. Због тога важан сегмент ове студије представља анализа овлашћења које поседују региони у државама

Вишеградске групе која им омогућавају стварно и ефикасно функционисање, као и учешће у развоју политичких и економских капацитета државе у целини.

Као и у другом поглављу, понуђено је детаљно објашњење појма регионалне самоуправе, као и њених основа, организације, надлежности и начина функционисања. Кандидат је у складу са поменутим елементима објаснио постојећу регионалну самоуправу у државама Вишеградске групе, али и у општем смислу.

Треба нагласити да је кандидат у дисертацији показао да разлике у уставним и политичким аранжманима Пољске, Чешке, Словачке и Мађарске, као и у системима регионалне самоуправе, отежавају утврђивање свих особености региона. Ипак, у дисертацији су понуђене правилно аргументоване заједничке карактеристике региона. Прво, регион је саставни део територије сваке државе. Друго, регион представља највиши ниво локалне власти, а регионалне власти могу вршити и делегиране функције централних органа. Треће, често је присутна могућност појаве сепаратистичких покрета на регионалном нивоу, што доводи у сукоб регионалне и централне власти због постојања страха од појаве сецесије.

4. Сарадња свих нивоа локалне власти у државама Вишеградске групе

Четврти део дисертације кандидат је искористио да објасни облике и значај сарадње између региона држава Вишеградске групе. Тиме су створени предуслови за анализу облика сарадње којима се решавају заједнички проблеми на регионалном нивоу. Анализа је обухватила како државе Вишеградске групе појединачно, тако и облике сарадње две или више држава ове иницијативе на поменутом нивоу.

Кандидат је и на питање постављено у овом поглављу пружио аргументован и позитиван одговор, односно основано је закључио да овлашћења регионалних власти у области сарадње са другим регионима како на државном, тако и на међудржавном нивоу, омогућавају бржи развој државе и њено ефикасније функционисање. У пружању аргумената за овакав одговор кандидат је анализирао разлоге и начине успостављања различитих облика сарадње између регионалних власти како у оквиру једне државе Вишеградске групе, тако и на међудржавном нивоу. Анализа је показала да одговарајућа овлашћења стварају предуслове за максимално коришћење капацитета регионалних власти. Кандидат је пружио аргументе у прилог тврдње да блиска сарадња на регионалном нивоу представља заједнички напор усмерен ка остваривању стабилног функционисања четири државе, односно отклањања проблема који успоравају њихов развој. У вези са тим је и посебан део анализе кандидата који се односи на самостално управљање пројектима развоја

регионалних органа власти. Наведени пројекти финансирају се и спроводе на различите начине, па тако постоје пројекти које региони сами реализују или се спроводе у сарадњи са другим регионима, НВО или ЕУ. Због тога је кандидат са правом анализирао најефикасни начин спровођења пројеката, односно типа пројеката који највише доприносе регионалном развоју.

Као потврда претходног пасуса, али и у циљу пружања доброг примера међусобне сарадње, објашњен је појам еврорегиона и доказан значај овог облика сарадње за развој регионалних капацитета. Анализа је укључила пример сарадње држава Вишеградске групе у оквиру еврорегиона. У складу са тим, веома значајан део дисертације представља објашњавање различитих облика сарадње и њихових учесника. Кандидат је аргументовано објаснио значај који ЕУ придаје успостављању и развоју регионалне сарадње, а као потврду тога навео је и објаснио нове правне инструменте које ЕУ креира у циљу јачања регионалне сарадње.

Ово поглавље дисертације омогућило је јасан увид у политичке, економске и друштвене основе које доприносе успостављању стабилне сарадње између региона Пољске, Чешке, Словачке и Мађарске. Кандидат је дао одговор на питање шта је неопходно да једна држава учини како би њеним општинама и регионима било омогућено да успостављају прекограничну сарадњу у различитим областима или сарадњу у облику братимљења градова и општина. Посебна пажња у овом делу рада посвећена је пружању аргумената у прилог предности које поменута сарадња доноси. Блиска сарадња на регионалном нивоу представља заједнички напор превасходно у домену стабилног функционисања држава, односно отклањања проблема који успоравају њихов развој. На крају овог поглавља кандидат је анализирао облике сарадње локалних и регионалних власти држава Вишеградске групе на нивоу ЕУ.

5. Сарадња између општина и региона држава Вишеградске групе са општинама и регионима других држава

У петом поглављу објашњени су начини, облици, основне активности и циљеви сарадње између општина и региона држава Вишеградске групе са општинама и регионима других држава на европском континенту. Посебан зналај има анализа утицаја ове сарадње на развој међудржавних односа и сарадње централних власти како када су у питању државе Вишеградске групе, тако и централне власти уопште.

Кандидат је детаљно анализирао сарадњу општина и региона држава Вишеградске групе са општинама и регионима других држава у оквиру различитих европских и међународних организација, агенција и иницијатива. Ова анализа је помогла да се јасније разуме сврха прикључивања локалних и регионалних власти наведеним агенцијама и организацијама, као и да се схвате

циљеви који се учествовањем у таквим облицима заједничке сарадње желе постићи. Веома је значајно што је кандидат посебну пажњу посветио сарадњи општина и региона на међудржавном нивоу у виду асоцијација и организација које окупљају представнике два наведена нивоа власти, као и формама укључивања грађана у ове процесе. Детаљно је објашњена улога и начин рада појединих организација и асоцијација, као и начин њихове организације, облике сарадње и корист коју општине и региони могу имати од чланства у њима. Поред тога, у дисертацији су анализирани форме и садржаји сарадње општина и региона држава Вишеградске групе са општинама и регионима других држава на билатералном нивоу.

У завршном делу овог поглавља кандидат је посебну пажњу посветио објашњавању користи које држава може имати од чланства њених општина и региона у међународним организацијама и агенцијама које окупљају представнике јединица локалне самоуправе. Наравно, анализа је спроведена на основу становишта држава Вишеградске групе, али и са становишта државе уопште. Иста анализа спроведена је и у вези са билатералном сарадњом.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације:

Докторска дисертација мр Александра Јазића допринела је научном разумевању предности које децентрализација може имати за појединца, друштво, локалне заједнице, стабилно функционисање политичког и економског система, као и за стабилност и безбедност државе. Може се рећи да питање стабилне и ефикасне организације локалних и регионалних власти још увек није до краја решено. Овом студијом је доказана тврдња да децентрализација представља важан аспект ефикасног функционисања државног система, чиме је остварен значајан научни допринос. У оквиру ове студије изнети су чврсти научни аргументи у прилог става да је држава ефикаснија ако локална власт има аутономију, ако јачају демократски односи (субсидијарност) и афирмише значај и улога грађана. У складу са тим, овим научно-истраживачким пројектом установљено је да неопходност децентрализације и ослањање државе на општине и регионе у решавању одређених проблема доприноси бржем развоју државе у целини. То се нарочито односи на изазове са којима су се државе и народи суочили на почетку XXI века.

Ова студија доказује да политичка и економска трансформација не може бити остварена без остваривања одређеног степена децентрализације. Блиска сарадња држава, нарочито ако је институционализована по улгеду на државе Вишеградске групе, јача капацитете држава учесница и омогућава им боље позиционирање у односима са трећим државама. Допринос ове студије огледа се у аргументацији да таква сарадња држава има утицаја и на реформу локалне

самоуправе, јер се поред сарадње централних власти подстиче и сарадња јединица локалне самоуправе. Дакле, као што блиска сарадња омогућава државама као целинама боље позиционирање у различитим сферама сарадње са трећим државама, тако и локалне власти могу остварити бољу позицију у економској и политичкој сарадњи. Специфичан допринос ове докторске дисертације види се и у анализи чинилаца који морају бити присутни да би се створили предуслови за оснивање регионалне иницијативе.

Посебан научно-друштвени допринос ове студије представља анализа кључних темеља на којима је организована локална и регионална власт у државама које су прошле или пролазе кроз период транзиције. Због тога ова студија, поред научног, има и друштвени допринос у Републици Србији, с обзиром да се наша земља још увек налази у периоду транзиције и мора да решава сличне проблеме са којима су се суочиле државе Вишеградске групе. Због тога, овај рад је допринео јаснијем схватању проблема које децентрализацијом треба решити на конкретном примеру држава које су доста учиниле када је у питању развој капацитета и самосталног деловања локалних и регионалних власти и које на том пољу већ имају одређена искуства. Још један аргумент у прилог научне утемељености ове студије је коришћење обилне научне грађе која укључује значајне монографије о различитим аспектима локалне самоуправе, као и новије студије из ове области.

С обзиром да је у нашој земљи актуелно питање модела децентрализације и њене могуће стратегије, овај рад, на примеру држава Вишеградске групе, нуди конкретне смернице за спровођење ефикасне и функционалне децентрализације за Републику Србију. Функционална децентрализација може допринети развоју сарадње наше земље са другим земљама, па ако се узме у обзир да је ова студија заснована на примеру држава које у тој сфери имају значајна искуства, може се закључити да је то још један научно-друштвени допринос ове докторске дисертације.

6. Закључак

Кандидат мр Александар Јазић у потпуности је израдио своју докторску дисертацију у складу одобреном пријавом. Комисија са задовољством констатује да ова докторска дисертација представља оригинално и самостално научно дело, па су се у складу са тим стекли услови за њену јавну одбрану.

Комисија:

проф. др Снежана Ђорђевић

проф. др Зоран Крстић

др Драган Ђукановић
